

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

του Τριαντάφυλλου Καρατράντου

Η εισβολή στην Ουκρανία και ο παλιός νέος κόσμος

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και ο πόλεμος που διαρκεί ένα χρόνο ήταν ένα τεράστιο σοκ για τον κόσμο. Μπορεί να συγκριθεί μόνο με το αντίστοιχο σοκ που προκάλεσαν οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις ΗΠΑ. Για πρώτη φορά, μετά από είκοσι ένα χρόνια, η τρομοκρατία έπαψε να είναι η μεγαλύτερη απειλή για τη διεθνή ασφάλεια. Οι λεγόμενες νέες ή μη κρατικές απειλές, όπως η τρομοκρατία, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και η πανδημία, έδωσαν τη θέση τους στον παραδοσιακό διακρατικό πόλεμο. Μοιάζει με την επιστροφή της ιστορίας και την εκδίχηση των ρεαλιστών. Ο πόλεμος μεταξύ

Ο Σύρος καλλιτέχνης Αζίζ αλ-Ασιμάρ στο γκράφιτι που δημιούργησε σε ερείπια της πόλης Ινλίμπ της Συρίας, προκειμένου να εκφράσει την αλληλεγγύη του με τον δοκιμαζόμενο λαό της Ουκρανίας. Οι καθημερινές εικόνες θανάτου και καταστροφής συνθέτουν παντού και πάντα το πρόσωπο του πολέμου.

χωρών επέστρεψε στην πολύπαθη ήπειρο της Ευρώπης.

Σε αυτή τη φάση που βρισκόμαστε δεν φαίνεται πως μπορεί να υπάρξει στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα προοπτική κατάπαυσης πυρός και έναρξης ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων. Ας προσπαθήσουμε ωστόσο να συμπυκνώσουμε τις κατακλυσμικές αλλαγές αυτού του πολέμου σε δώδεκα σημεία:

1. Τα αυταρχικά καθεστώτα με αναθεωρητικές βλέψεις αποτελούν σημαντική απειλή για τη διεθνή ασφάλεια. Ιδιαίτερα όταν έχουν τις στρατιωτικές δυνατότητες της Ρωσίας.

1. Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Μέσο: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 01/02/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 13/03/2023

Σελίδα: 31

Ο Τριαντάφυλλος Καρατράντος είναι Δρ. Ευρωπαϊκής Ασφάλειας και Νέων Απειλών, κύριος ερευνητής **ΕΛΙΑΜΕΠ**

2. Η κατοχή πυρηνικών όπλων από ένα αυταρχικό καθεστώς αυξάνει επικίνδυνα την πιθανότητα χρήσης τους, καθώς δεν υπάρχουν οι δικλείδες ασφαλείας των δημοκρατικών συστημάτων, με αποτέλεσμα ο κόσμος να κινδυνεύει να γνωρίσει μία πυρηνική αποκάλυψη.

3. Η παγκόσμια αρχιτεκτονική ασφαλείας παραμένει ελλιπής, ενώ ο παγκοσμιότερος των οργανισμών, ο ΟΗΕ, με τη μορφή που έχει σήμερα, δεν μπορεί να πραγματοποιήσει αποτελεσματικά τη βασική του αποστολή, να διατηρήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Είναι κρίσιμο να προχωρήσει μια σημαντική μεταρρύθμιση του ΟΗΕ, η οποία να συμπεριλαμβάνει ριζικές αλλαγές και στη δομή, αλλά και στη λειτουργία του Συμβουλίου Ασφαλείας.

4. Η επιδιωκόμενη στρατηγική αυτονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέχει αρκετά από το να γίνει πραγματικότητα. Χρειάζονται σημαντικές πρωτοβουλίες και δύσκολες αποφάσεις, ώστε να μπορέσει να προχωρήσει επί της ουσίας η ολοκλήρωση στον τομέα της άμυνας και της ασφαλείας.

5. Το NATO παραμένει ο σημαντικότερος περιφερειακός οργανισμός ασφαλείας και η αμυντική συμμαχία η οποία έχει καταλυτικό ρόλο για την ασφάλεια της Ευρώπης. Γι' αυτό, το πλαίσιο συνεργασίας ΕΕ-NATO, όπως αυτό έχει αποτυπωθεί στα στρατηγικά κείμενα των δύο οργανισμών, αλλά και στην κρίσιμη Κοινή Δήλωση που επικαιροποιήθηκε στις 9 Ιανουαρίου 2023, αποτελεί τον οδικό χάρτη επίτευξης ασφαλείας στην Ευρώπη.

6. Η Ρωσία, αλλά και χώρες που έχουν χαρακτηριστικά ανελεύθερων δημοκρατιών, όπως η Κίνα και το Ιράν, έχουν μία κοινή πρόκληση πως υπάρχει εναλλακτικός δρόμος για τον κόσμο από αυτόν του διεθνούς συστήματος που βασιζόταν πάνω στη φιλε-

λεύθερη δημοκρατία και στις ελευθερίες. Ένα παραδοσιοκρατικό και συγκεντρωτικό μοντέλο προσπαθεί να αναδυθεί ως ένας συνεκτικός, αντιθετικός προς τη Δύση πόλος.

7. Ο πόλεμος πυροδότησε μία σειρά επιπτώσεων από τον τομέα της ενέργειας, μέχρι αυτόν των τροφίμων, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί η καθημερινότητα των πολιτών σε όλο τον πλανήτη.

8. Ο πατριωτισμός που επιδεικνύουν οι Ουκρανοί δείχνει στην πράξη πως παραμένει το κυρίαρχο αίσθημα που μπορεί να κινητοποιήσει έναν λαό να αντισταθεί στον εισβολέα, ακόμα και όταν αυτός υπερτερεί αριθμητικά και κυρίως τεχνολογικά και εξοπλιστικά.

9. Η Ρωσία θεωρήθηκε από πολλούς, και όχι άδικα, μία επικοινωνιακή μηχανή, μία χώρα που είχε αναπτύξει ικανότητες παραπληροφόρησης και προώθησης αφηγημάτων αξιοποιώντας ομάδες κυβερνο-δρώντων, όπως τα trolls, τις οποίες έχει ως συγκριτικό πλεονέκτημα του υβριδικού δόγματός πολέμου. Η Δύση προσπαθεί από το 2014 να βρει τη σωστή απάντηση σε αυτή τη μορφή της απειλής. Η Ουκρανία, και προσωπικά ο πρόεδρος Ζελένσκι, έδειξαν πως με μία ευέλικτη επικοινωνιακή στρατηγική και αξιοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις εναλλακτικές πλατφόρμες επικοινωνίας μπορεί να κερδίσει τη μάχη της επικοινωνίας.

10. Η κατακερματισμένη Δύση, με τις πολλές αντιθέσεις και τις διαφορετικές τοποθετήσεις σε πολλά θέματα, όπως έχει αρκετές φορές αποτυπωθεί και στο εσωτερικό της ΕΕ, ενώθηκε κάτω από την απειλή της αυταρχικής, ολοκληρωτικής και αναθεωρητικής Ρωσίας του Πούτιν.

11. Ο τομέας των στρατιωτικών πληροφοριών παραμένει ο σημαντικότερος πυλώνας της εθνικής ασφαλείας. Μπορεί

να λειτουργήσει τόσο αποτρεπτικά, οδηγώντας στην καλύτερη προετοιμασία για την αντιμετώπιση μίας απειλής, όσο και καταλυτικά κατά την εξέλιξη μίας πολεμικής σύγκρουσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Στρατιωτική Υπηρεσία Πληροφοριών του Ηνωμένου Βασιλείου.

12. Παρά τις σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις και τα εξοπλιστικά όπλα, ο ανθρώπινος παράγοντας παραμένει κρίσιμη παράμετρος για την εξέλιξη μίας σύγκρουσης. Ο πόλεμος στην Ουκρανία μάς δείχνει πως η εξέλιξη μίας ένοπλης αντιπαράθεσης μπορεί να επηρεαστεί καταλυτικά τόσο από όπλα μεγάλου βεληνεκούς και ισχύος, όπως οι πύραυλοι, όσο και από ευέλικτα τεχνολογικά μέσα, όπως τα drones.

Πότε και πώς θα τελειώσει ο πόλεμος στην Ουκρανία; Θα μπει ο πλανήτης σε έναν Ψυχρό Πόλεμο 2.0.;

Ο παλιός νέος κόσμος του πολέμου ήρθε για να μας υπενθυμίσει πως ποτέ η εθνική ασφάλεια και η ανεξαρτησία δεν πρέπει να θεωρούνται ως δεδομένες. Όσο υπάρχουν αυταρχικοί ηγέτες και αναθεωρητικές χώρες, η παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια θα είναι σε κίνδυνο. Μία παγκόσμια κοινότητα ασφαλείας μπορεί να δημιουργηθεί μόνο μέσα από τη συμμετοχή δημοκρατικών χωρών. Οι καθημερινές εικόνες θανάτου και καταστροφής μάς θυμίζουν το αποτρόπαιο πρόσωπο του πολέμου. Δύο είναι τα μεγάλα ζητούμενα του επόμενου διαστήματος: α) πότε και πώς θα τελειώσει ο πόλεμος στην Ουκρανία και β) θα μπει ο πλανήτης σε έναν Ψυχρό Πόλεμο 2.0.; Τα εγχειρίδια των διεθνών σχέσεων είναι οι καλύτεροι οδηγοί για απαντήσεις.